

Kandidatoppgave

**HVORDAN MENER DU SOM
SENSOR AT EN TILRETTELAGT
TEORIPRØVE SKAL
GJENNOMFØRES FOR Å FÅ
STØRST MULIG
LIKHET, MEN LIKEVEL MER
DIFFERENSIERING OG
INDIVIDUELL
TILPASSING?**

**Kandidatoppgave
i trafikkpedagogiske fag
Høst 2009**

Avdeling for trafikk lærerutdanning

Student: Ellen Ramstad

FORORD

Denne oppgaven er et resultat av kandidatoppgave ved års enhet i trafikkpedagogiske fag ved Høgskolen i Nord-Trøndelag. Det er et deltidsstudium over 2 år, som er tilrettelagt for trafikkklærer med ettårig grunnutdanning. Ettårig trafikkklærerutdanning sammen med fullført og bestått års enhet i trafikkpedagogiske fag, vil til sammen gi grunnlag for tildelingen av grad som høgskolekandidat.

Det er viktig for meg å ta denne utdanningen for å få faglig oppgradering samt bredere kompetanse. Jeg får da tilsvarende kompetanse som dagens trafikkklærer på høgskolenivå. Det er i tråd med myndighetenes intensjon om å høyne kompetansen til trafikkklærer og sensorer. I tillegg ser jeg på denne etterutdanningen som et ledd i å styrke bilførerens kompetanse for å bedre trafikksikkerheten på veiene i tråd med 0-visjonen. Begrepet 0-visjonen beskrives senere i oppgaven.

Denne oppgaven bygger på resultater og funn fra feltoppgave jeg gjennomførte ved Høgskolen i Nord-Trøndelag i 2008, som bestod i å kartlegge gjeldende praksis av tilrettelagte teoriprøver. Resultatene var sprikende, noe som vekket min nysgjerrighet for å undersøke mer på dette området. Oppgaven handler derfor om hvordan sensor mener en tilrettelagt teoriprøve skal gjennomføres for å få størst mulig likhet, men likevel mer differensiering og individuell tilpassing.

Jeg takker alle sensorer og kandidater for velvillig deltakelse, og for nødvendige og nyttige innspill vedrørende min oppgave. Takker også tålmodige veiledere gode råd underveis i jobb med oppgaven.

Det har vært lærerikt og interessant både faglig og metodemessig å jobbe med en kvalitativ forskningsoppgave.

Jeg håper at denne oppgaven kan bli et nyttig bidrag til videre utvikling av gjennomføring av tilrettelagte teoriprøver.

Vennlig hilsen

Ellen Rømstad

SAMMENDRAG

Denne oppgaven omhandler hvordan sensoren selv mener en tilrettelagt teoriprøve skal gjennomføres for å få størst mulig likhet, men likevel mer differensiering og individualisering, for elever med særskilte behov.

Samfunnet er i stadig endring sosialt sett, familiestrukturen med storfamilier og høyt aktivitetsnivå der alle har behov for tilfredsstillelse av egne interesser gjør at TID blir en mangelvare. Skoleverket har tatt høyde for at barn med spesielle behov, skal få tilrettelagt undervisningen. Det er grunn til å tro at det er større aksept for tilrettelagt undervisning i skoleverket. Statens vegvesen har også tatt høyde for dette, og tilbyr derfor disse kandidatene muligheten for en tilrettelagt teoriprøve etter kandidatens behov. Dette er tema som opptar meg, og jeg ønsker derfor å foreta en grundig undersøkelse på om dette blir gjennomført etter intensjonen.

Med bakgrunn i egne erfaringer og funn fra en feltoppgave under videreutdanning på Høgskolen i Nord-Trøndelag i 2008 innen samme tema, ble jeg nysgjerrig på å foreta grundigere undersøkelse om emnet. Feltoppgaven gikk ut på å kartlegge gjeldende praksis for gjennomføring av tilrettelagte teoriprøver der sensorene fikk utdelt spørreskjema. Resultatene viste store ulikheter på gjennomføringen.

Resultatene jeg nå fikk, samsvarte ikke med resultatene fra feltoppgaven. Dette var interessant.

Mine observasjoner og intervjuer av sensorene ved gjennomføringen av tilrettelagte teoriprøver, ble i hovedtrekk gjort svært likt. Sensorene hadde satt seg inn i kandidatens behov for tilrettelegging på forhånd, i tillegg til en kort samtale før prøven startet. De ble gjennomført etter kandidatens behov, altså en differensiering og individuell tilpassing. Dette er mest rettferdig og i samsvar med intensjonen for denne prøveformen.

Det finnes likevel noen ulikheter, som jeg har drøftet.

SUMMARY

This paper discusses how the sensor mean an adapted theory test examination will be carried out to obtain most possible equality, but more differentiation and individualization.

The community is ever-changing set of social family structure, with large families and high activity level makes the time is in short supply. School Administration has taken account that children with special needs, get adapted teaching. There is a reason to believe that there is accept for teaching in schools. Norwegian Roads Administration has also taken account of this, and therefore offers candidates the opportunity for a suitable theory examination after the candidates needs. There are themes that concern me, and I would like to make is implemented as intended.

Based on own experiences and finding from earlier exam at Høgskolen in Nord-Trøndelag in 2008 within the same theme, I was curios to make thorough investigation of the topic. The exam(field task) was to map the current practice for the implementation of personalized theory tests. The sensors were given questionnaires, which were used for information data collection. The results showed large differences in implementation.

It seemed as if there is greater equality between the sensors and regards of geographic location, during this trial shape than I first thought.

I investigated wheter the examiners conducted the personalized. The results I now got, did not match the results from my earlier exam. I find that interesting.

There are still some differences, which I have discussed. There are large geographical distances between the traffic stations, but the results was still converging, and therefore not of importance.

INNHOLDSFORTEGNELSE

FORORD.....	2
SAMMENDRAG.....	3
SUMMARY.....	4
1. INNLEDNING.....	7
1.1 Gruppas sammensetning.....	8
1.2 Presentasjon og avgrensing av tema.....	8
1.2.1 Retningslinjer.....	8
1.2.2 Forskrift.....	9
1.2.3 Sensorveileder.....	9
1.3 Historikk.....	9
1.4 Problemformulering.....	10
1.5 Begrepsavklaringer.....	10
1.5.1 Tilrettelagt prøve.....	10
1.5.2 Godkjent dokumentasjon.....	10
1.5.3 Dysleksi.....	10
1.5.4 Persepsjon.....	11
1.5.5 Kvantitativ metode.....	11
1.5.6 Kvalitativ metode.....	11
1.5.6 0-visjonen.....	11
1.5.7 Pedagogisk observasjon.....	11
2 TIDLIGERE ERFARING.....	12
2.1 Førforståelse.....	12
2.2 Kunnskapsstatus.....	12
3 METODE.....	13
3.1 Metode for datainnsamling.....	13
3.2 Observasjon.....	13
3.3 Feilkilder ved observasjon.....	14
3.4 Intervju.....	15
3.4.1 Fordeler ved intervju.....	15
3.4.2 Ulemper ved intervju.....	15
3.4.3 Gjennomføring av intervju.....	16
3.4.4 Etikk.....	17
3.5 Validitet og reliabilitet.....	17
4 RESULTATER OG DRØFTING.....	18
4.1 Intervjuobjekt A.....	18
4.1.1 Intervju.....	18
4.1.2 Observasjon.....	18
4.1.3 Samsvar mellom intervju og gjennomføring?.....	19
4.2 Intervjuobjekt B.....	20
4.2.1 Intervju.....	20
4.2.2 Observasjon.....	20
4.2.3 Samsvar mellom intervju og observasjon?.....	22
4.3 Intervjuobjekt C.....	22
4.3.1 Intervju.....	22
4.3.2 Observasjon.....	23
4.3.3 Samsvar mellom intervju og observasjon?.....	24
4.4 Intervjuobjekt D.....	24
4.4.1 Intervju.....	24

4.4.2 Observasjon.....	25
4.4.3 Samsvar mellom intervju og observasjon?.....	26
5 DRØFTING.....	28
5.1 Registrering og bearbeiding av data.....	28
5.2 Analyse og tolking av data.....	29
5.2.1 Hovedtrekk likheter.....	29
5.2.2 Hovedtrekk ulikheter.....	30
5.2.3 Egenerfaring.....	30
5.2.4 Sammenlikne funn fra feltoppgave med funn i kandidatoppgave.....	30
6 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON.....	32
6.1 Refleksjon.....	32
7 LITTERATURLISTE.....	33
8 VEDLEGG.....	34
Vedlegg 1: NA-Rundskriv 2006/07	
Reglement for gjennomføring av teoriprøver – se eget pdf-vedlegg	
Vedlegg 2: Sensorveileder – se eget pdf-vedlegg	
Vedlegg 3: Observasjonsnotat	
Vedlegg 4: Logg	

1. INNLEDNING

I forbindelse med års enhet i trafikkpedagogiske fag ved Høgskolen i Nord-Trøndelag, avdeling for trafikkpedagogiske fag for trafikklærere 2008/09, har jeg valgt undersøke hvordan sensor mener at en tilrettelagt teoriprøve skal gjennomføres for å få størst mulig likhet, men likevel mer differensiering og individuell tilpassing.

Det kreves omfattende kompetanse for å ferdes i trafikken som fører av et kjøretøy. Trafikal kompetanse er de kunnskaper, ferdigheter og holdninger og den motivasjon føreren trenger for å mestre trafikkmiljøet på en sikker måte.

Mål for den tilrettelagte prøven skal ha samme faglige nivå som den skriftlige. Teoriprøven har som mål å teste kandidatens faktakunnskaper og forståelse. Teoriprøven skal ikke omhandle kompetansemål som ” ta stilling til” eller ”vurdere”. Det er ønskelig å etterstrebe best mulig individuell tilpassing, med utgangspunkt i dokumentert behov hos kandidaten. Det kan være kandidater som har vansker med eller av andre årsaker ikke kan avlegge en ordinær teoriprøve. Dette kan være en stor påkjenning for kandidaten. Statens vegvesen gir derfor disse kandidatene muligheten for en tilrettelagt teoriprøve.

Tema er valgt innenfor mitt fagfelt, og oppleves derfor som aktuelt og relevant i min arbeidssituasjon.

I feltoppgaven brukte jeg spørreskjema for innhenting av data (kvalitativ metode).

I denne kandidatoppgaven har jeg valgt å benytte observasjon av selve gjennomføringen av tilrettelagt teoriprøve, samt intervju av sensor(kvantitativ metode). Ut i fra disse resultatene skal jeg drøfte om det er likheter eller forskjeller slik at hensikten med tilrettelagte teoriprøver oppnås.

Tilfeldige trafikkstasjoner i øst og midt-Norge er benyttet. Det er ikke tatt høyde for sensorenes ulike erfaringer eller kompetanse.

Antall tilrettelagte teoriprøver som sensorer gjennomfører i løpet av et år er ikke lagt til grunn. Tilrettelagte prøver med tolk er ikke med i undersøkelsen.

Retningslinjene gjelder for alle førerkortklasser, men jeg har tatt utgangspunkt i klasse B (vedlegg nr.1).

Min bakgrunn som trafikklærer i 23 år, og sensor i 3 år har bidratt til at jeg har fulgt med trafikkopplæringen i et historisk perspektiv med de endringer og utfordringer det har medført både for elev, trafikklærer og sensor. Dette har vært og er fortsatt en spennende og lærerik prosess. Jeg ser på denne oppgaven som inspirerende og nyttig for meg i min arbeidssituasjon, og at den kan ha nytteverdi for meg og mine kolleger fremover.

1.1 Gruppas sammensetning

Gruppen bestod i utgangspunktet av Jonny Husås og Ellen Ramstad. Ellen Ramstad har hatt 3 måneder velferdspermisjon på grunn av at sønnen har hatt en stor operasjon. Dette resulterte i at det var vanskelig å samarbeide fra sykehuset og liten mulighet for elektronisk verktøy. Jeg, Ellen Ramstad har derfor valgt å gjennomføre oppgaven alene. Jeg jobber som sensor ved Lillestrøm trafikkstasjon, og har mange års erfaring som trafikklærer på klasse A og klasse B. Gjennomføring av tilrettelagte teoriprøver er også ett av mine ansvarsområder i mitt daglige virke som sensor, og har derfor erfaring og er motivert for å gjennomføre tilrettelagte prøver.

1.2 Presentasjon og avgrensning av tema

Trafikkopplæringen setter krav og mål for opplæringen. Målene er utdypet i læreplanene, som angir innholdet i opplæringen i de ulike klasser.

Teoriprøven skal sikre at kandidatene har et minimum av kunnskap som er nødvendig for å ivareta samfunnets krav til trafiksikkerhet, fremkommelighet og miljø.

Statens vegvesen har som mål at alle som skal ta førerkort skal få tilbud om tilnærmet like prøver, det vil si at alle kandidater skal få samme utgangspunkt.

Etter samtale med kolleger og resultater fra min feltoppgave, er det grunn til å tro at gjennomføring av den tilrettelagte teoriprøven varierer mye, selv innenfor samme trafikkstasjon. Det er ikke tatt høyde for sensorenes ulike erfaringer, antall prøver de gjennomfører i løpet av året.

1.2.1 Retningslinjer

Bestemmelser for gjennomføring av teoriprøver (NA - Rundskriv 2006/07) beskriver rutine for hvordan alle teoriprøvene skal håndteres ved trafikkstasjonene. Rundskrivet gir også generelle bestemmelser for gjennomføring av tilrettelagte prøver. Retningslinjene angir

rammene for tilrettelegging i gjennomføringen. Det er ønskelig å etterstrebe best mulig individuell tilpasning av gjennomføringen, ut i fra dokumentert behov hos eleven.(vedlegg nr.2)

1.2.2 Forskrift

Forskrift om trafikkopplæring og førerprøve § 29-5 Teoretisk prøve

”Den teoretiske prøven kan avlegges inntil 6 måneder før fastsatt minstealder for førerkortklassen”.. ” Den teoretiske prøven skal som regel være skriftlig. Hvis kandidaten ikke behersker skriftlig norsk i tilstrekkelig grad til å kunne besvare spørsmålene, har lese- og skrivevansker eller tilsvarende, kan regionvegkontoret etter dokumentert søknad gi tillatelse til at tilsvarende prøve avlegges muntlig. Forskrift om trafikkopplæring og førerprøve legger rammer for hvilke kandidater som har krav på tilrettelagte teoriprøver.” (Vegtrafikkloven 2008) (vedlegg nr.2)

1.2.3 Sensorveileder

Sensorveilederen må leses i sammenheng med gjeldende rundskriv.(Vegdirektoratet 2007, vedlegg 1og2). Dette dokumentet er utarbeidet av en arbeidsgruppe bestående av 8 ansatte i Statens vegvesen, sammen med 85 sensorer som deltok på en fagsamling i 2007. Den inneholder blant annet veiledning for sensor, og råd for gjennomføring av en tilrettelagt teoriprøve.

1.3 Historikk

Gjennomføringen av tilrettelagte teoriprøver var tidligere svært ulik i både form og innhold. Noen trafikkstasjoner hadde laget egne prøver til dette bruk i utgangspunkt, mens andre tok utgangspunkt i de ordinære papirprøvene. I 2001 satte Vegdirektoratet ned en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utarbeide prøver til bruk for tilrettelagte prøver for kandidater med lese og skrivevansker eller språkproblemer..

Sommeren 2002 ble det avholdt sensorkurs i Bodø. Ut i fra prinsippet om likhet i innhold og gjennomføring av prøvene, var dette et steg i riktig retning. Arbeidsgruppa besluttet å sette teoriprøvene i bestemt permer. Innholdet og spørsmålene ble etter hvert kjent, og det ble slutt på bruken av disse i 2005. Etter dette har sensorenes verktøy for å gjennomføre tilrettelagte prøver, vært bruk av skjerm på samme måte som de ordinære prøvene.

Utfordringen knyttet til tilrettelagte prøver av oppgaver på pc-skjerm ble store.

Vegdirektoratet besluttet derfor å sette ned en gruppe som skulle utarbeide retningslinjer for gjennomføring av tilrettelagte teoriprøver. I februar 2006 sendte arbeidsgruppa ut en kartlegging av hvordan tilretteleggingen ble gjennomført. Resultatene viste store forskjeller mellom sensorenes gjennomføring.

1.4 Problemformulering

Resultater og funn fra min feltoppgave i 2008 viste store ulikheter på gjennomføring av tilrettelagt teoriprøve. Dette var interessant og jeg vil vite mer!

Problemformuleringen ble derfor:

”Hvordan mener du som sensor at en tilrettelagt teoriprøve skal gjennomføres for å få størst mulig likhet, men likevel mer differensiering og individuell tilpassing”

1.5 Begrepsavklaringer

I denne oppgaven benytter jeg ulike begreper som jeg ønsker å klargjøre nærmere, for å skape den nødvendige forståelsen av innholdet.

1.5.1 Tilrettelagt prøve

”Tilrettelagt teoriprøve” innebærer at teoriprøven tilrettelegges etter kandidatens behov. For å kunne bestille og få innvilget en slik prøveform, må behovet dokumenteres.

1.5.2 Godkjent dokumentasjon

- **PPT** og andre som kan dokumentere lese og skrivevansker
- **Skoleverket/faglærer.** Det kan være en kandidat som har konsentrasjonsvansker, eller problemer med å tyde/tolke spørsmål som i hovedsak kommer i denne gruppa
- **Trafikkskole.** Her må det beskrives hva som er gjort for å avdekke et behov for tilrettelagt prøve

1.5.3 Dysleksi

Dysleksi er personer som har lese-/ og skrivevansker. Primære symptomer er ordavkodning og staving, og kan ha problemer med å huske ord(ordbilder). De blander sammen bokstaver, og har derfor problemer med å få sammenheng i setninger og få tak i innholdet de leser.

Sekundære symptomer er dårlig leseforståelse, problemer med tall, lav selvtillit, sosiale/ emosjonelle vansker og uregelmessige øyebevegelser.(<http://www.wikipedia.no>).

Hovedsakelig er det denne gruppen som er representert blant søkerne for tilrettelagt teoriprøve, men det kan være andre årsaker som konsentrasjonsvansker og ADHD som gir grunnlag for at en slik prøveform innvilget.

1.5.4 Persepsjon

”Persepsjon defineres som oppfatning av omverden (og oss selv) ved hjelp av sansene. Det handler på den ene siden sanser, sansepåvirkninger og sanseintrykk, og på den andre siden om den oppfatning eller det bilde av verden som sansene bidrar til å forme eller korrigere.” (Kilde: <http://www.wikipedia.no>)

1.5.5 Kvantitativ metode

”De kvantitative metodene har den fordel at de tar sikte på å forme informasjonen om til målbare enheter som i sin tur gir oss muligheter til å foreta regneoperasjoner, som det å finne gjennomsnitt og prosent av en større mengde.” (Dalland 2007, side 82)

1.5.6 Kvalitativ metode

”Den kvalitative metodene tar i større grad sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle.” (Dalland 2007, side 82)

1.5.6 0-visjonen

0-visjonen er del av Nasjonal handlingsplan for trafikksikkerhet på 2002-2011, og administreres av Vegdirektoratet. Dette er en visjon om null drepte og hardt skadde i trafikken. Dette betyr i praksis en ambisjon om varig reduksjon i omfanget av de alvorligste ulykkene. Samferdselsdepartementet vil blant annet prioritere tiltak som bidrar til å redusere utforkjøringsulykker, møteulykker og ulykker med myke trafikanter. (NTP, Nasjonal transportplan, 2002-2011)

1.5.7 Pedagogisk observasjon

”Hensikten med observasjon er finne ut hva som skjer der og da. Vi skaffer oss informasjon via sansene, spesielt syn og hørsel. Viktig å være objektiv, altså sakelig og upartisk.”
(NDLA, Nasjonal digital læringsarena)

2 TIDLIGERE ERFARING

2.1 Førforståelse

Det er foretatt en spørreundersøkelse av en arbeidsgruppe i Statens Vegvesen 6.-8. juni 2007, "Fagsamling for sensorer som gjennomfører tilrettelagte teoriprøver" (Elisabeth Suzen, Geir Bugge, Aud Rugås, Karsten Nicolaysen, Bård Aune, Hans Petter Hoseth og Gunnar Rydland) Hensikten med samlingen var at sensorer som gjennomfører muntlige teoriprøver skulle bidra til å utarbeide en veileder for gjennomføring av disse prøvene, faglig oppdatering og kunnskap om teoriarbeid.

Retningslinjer for gjennomføring av tilrettelagte teoriprøver:

Det foreligger et NA-rundskriv med bakgrunn i forskrift om trafikkopplæring og førerprøve m.m. der det gis retningslinjer for gjennomføring av denne prøveformen.(vedlegg nr.1)

Sensorveiledning: Denne skal bidra til å veilede en sensor gjennomføring av tilrettelagt teoriprøve. Her går det tydelig frem klargjøring, gjennomføring og avslutning av prøven.(vedlegg nr.3)

Egnerfaring: Tilrettelagte teoriprøver er et av mine ansvarsområder i jobbsammenheng. Jeg ønsker ikke at den skal være styrende for min undersøkelse. Jeg er bevisst på at min erfaring ikke må farge og mine observasjoner og intervju, dette for å unngå kritikk og misforståelser. Mine observasjoner og intervjuer er derfor rettet mot sensors opplevelse for gjennomføring av tilrettelagt teoriprøve.

Min posisjon under innsamling av data har også blitt tatt med under drøfting av resultatene. Jeg håper at mine funn skal få positive konsekvenser for mine kolleger ved denne prøveformen i ettertid.

2.2 Kunnskapsstatus

Samfunnet er i stadig endring og utvikling. Det foreligger større kunnskap om menneskers begrensninger og utfordringer. Dette bidrar til større aksept for dysleksi og andre årsaker som vanskeliggjør gjennomføring av teoretisk prøve på ordinær måte.

3 METODE

I tidligere studentoppgaver i forbindelse med dette studiet, har jeg hatt god erfaring med kvalitative studier. Jeg ønsket derfor i denne kandidatoppgaven å lære mer om kvalitative studier.

Metoden jeg har valgt for å samle inn data til denne oppgaven er pedagogisk observasjon og intervju. Der har jeg vektlagt å foreta en systematisk observasjon mest mulig objektiv, der fokusområder er valgt ut på forhånd. Selv om det kan bli overlapping tenker jeg det kan styrke innhenting av informasjonen.

3.1 Metode for datainnsamling

Kvalitativ metode er benyttet for å innhente data til denne kandidatoppgaven. Har ikke generalisering som mål, men hensikten med å velge kvalitativ metode er å forstå og tolke situasjonen som sensor opplever under en tilrettelagt teoriprøve.

Observasjonsskjema ble benyttet for at notatene skulle bli mer effektive. Spørsmålene til intervjuet var nøye planlagt, for at det skulle forsterke min helhetsvurdering i forhold til min problemstilling. Dette blir for meg en kvalitetssikring av data.

Jeg har gjennomført datainnsamling på ulike trafikkstasjoner med geografisk spredning. Dette har vært tidkrevende og disponering av tiden vært utfordrende til tider. Logistikk til de ulike stasjonene kunne også være en utfordring. Det har hendt at jeg har reist uten å få innhentet data, fordi kandidat ikke har møtt eller glemt gyldig dokumentasjon.

Under opphold på samling på Høgskolen i Nord-Trøndelag, benyttet jeg anledningen til å intervju og observere gjennomføring av tilrettelagt teoriprøve på Trondheim trafikkstasjon. Jeg kontaktet kolleger og undersøkte om muligheten og evt. tidspunkt. Jeg ble møtt med stor velvilje og entusiasme.

3.2 Observasjon

Det har vært en utfordring å få deltatt på gjennomføring av tilrettelagt teoriprøve, fordi kandidaten skal akseptere min rolle som observatør, i tillegg til at sensor skal akseptere og bli iaktatt.

For at noteringen under observasjonen skulle bli mest mulig rasjonell, laget jeg observasjonsnotat som inneholdt: sted, tid, observasjonssted, observasjonsbeskrivelse av atferden til de som deltar, forstyrrelser og tolking. (vedlegg 3)

Tidsrammen varierer i forhold til den enkelte kandidat, men utgangspunktet er satt til 90 minutter. Sensor kan forlenge prøvetiden om nødvendig.

Under **observasjonen** har jeg vektlagt selve sanseinntrykket, beskriver det som er observert og til slutt har jeg tolket mine observasjoner.

Jeg som forsker må være bevisst på å begrense perspektiv til min egen situasjon. Under observasjonen må jeg derfor huske på følgende:

1. I begynnelsen må jeg være bevisst på at både sensor og kandidat blir iakt tatt.
2. Underveis kan det bli en tendens til at jeg kan bli mindre iakttagende. Det er nødvendig at jeg er åpen og veldisiplinert.
3. Når det nærmer seg avslutningen er det en god ide å innstille seg på at opplysningene skal utarbeides omhyggelig og detaljert på alle trinn.

Har brukt litt tankevirksomhet for å finne aktuelle sensorer, og benyttet meg av ressurser og nettverk jeg har på de ulike trafikkstasjonene. De formidlet forespørsel til ledelsen, der jeg ble møtt med stor velvilje.

Mitt engasjement er stort i dette tema, noe jeg mener skjerper oppmerksomheten på å observere, og mine funn presenterer jeg under kapitlet om drøfting.

3.3 Feilkilder ved observasjon

Under slik innhenting av data må jeg som observatør være klar over at eventuelle feilkilder kan oppstå. Notatene kan bli preget av følelser, og at det er en del av situasjonen. Det negative ved det er at det står i fare for å se situasjonen bare fra en side, og at ikke kandidatens/sensors opplevelse av situasjonen ikke blir ivaretatt.

Førsteintrykket kan være avgjørende for min oppfatning, og sisteinntrykket kan også farge totalvurderingen, positivt eller negativt.

Hvis jeg har et godt inntrykk av informanten, så kan det ha en tendens til å påvirke min totalvurdering.

Utdanning, erfaring, forhåndsinnstilling, fordommer og behov kan farge observasjonen i tillegg til forstyrrelser og tilfeldigheter under selve observasjonen, noe jeg er bevisst på.

3.4 Intervju

Intervjuet med sensorene ble gjennomført som en samtale mellom sensor og meg, som ble foretatt i forkant av gjennomføring av den tilrettelagte teoriprøven. Jeg valgte å intervju sensorene i tillegg til observasjonen for å styrke tilliten til resultatets bæredyktighet. Det var viktig for meg å se om det var samsvar mellom det sensor sa på intervjuet og selve gjennomføringen av den tilrettelagte teoriprøven. Hensikten med intervjuet var også å få større innsikt i den enkelte sensors opplevelse i en slik situasjon.

Sensorene fikk et kort intervju i forkant av den tilrettelagte teoriprøven, der varigheten varierte fra 15 min. til 30 min.

Intervjuene er ustrukturerte og tar utgangspunkt i ferdigformulerte spørsmål, men det er ikke faste svaralternativer. Jeg vektla at intervjuobjektet skulle snakke mest, i forhold til de utarbeidede spørsmålene.

3.4.1 Fordeler ved intervju

Bortfallet blir vanligvis mindre, fordi jeg sitter ansikt til ansikt med sensoren. Personlig tilstedeværelse betyr også at de enkelte spørsmål kan gjøre lettere, misforståelser oppklares og svar kan utdypes.. Jeg kan lettere gjennom kommentarer til intervjusituasjonen lette tolkingen av de innsamlede materiale. En annen fordel kan være at den som intervjues ikke vet neste spørsmål. Svar på tidligere spørsmål kan derfor ikke bli påvirket av de spørsmålene som kommer senere.(Kilde: Notat Svein Loeng, 2009)

3.4.2 Ulemper ved intervju

Intervjudata er individualistiske som kan resultere i at de kan bli for demokratiske. Alle svar teller like mye, uavhengig av deres faktiske innflytelse i sosiale grupper. Det kan være at det som blir sagt, ikke er sant. Men det kan også være slik at de svarer det de tror jeg ønsker de skal svare.(notat Svein Loeng, 2009)

Min opplevelse var at svarene til intervjuobjektene var reflektert og ærlig.

3.4.3 Gjennomføring av intervju

Intervjuene har blitt foretatt i lokaliteter eller på egne kontorer på arbeidsplassen. For mange mennesker fungerer det best, hvor de får organisere konteksten slik de vil. Da slapper de mer av enn i ukjente omgivelser.

Jeg presenterte meg, og hvor jeg kommer fra. Deretter fortalte jeg kort om kandidatoppgavens formål, og hvorfor jeg valgte den aktuelle trafikkstasjonen og vedkommende som intervjuobjekt.

Tidsramme blir nevnt, og at de svarer det de er komfortabel med å gi av opplysninger. Sensor ble informert om sikring av anonymitet og konfidensialitet, og hva data skal benyttes til. Avslutningsvis får sensor tilbud om å få kandidatoppgaven tilsendt.

Jeg har forsøkt å ta høyde for at intervjuet passer inn i sensorens hverdag, og i sammenheng med gjennomføring av den tilrettelagte teoriprøven. Samtidig har jeg måttet forholde meg til min egen timeplan.

Under observasjonen og intervjuet var jeg bevisst på å ikke virke forstyrrende, både av min plassering i rommet og under skriving av notatene.

Spørsmålene jeg har stilt er for å dekke tema og problemstilling, men intervjuet kunne forløpe som en samtale. Dette innebærer en mer fleksibel tilnæringsmåte, der samtalen fikk løpe fritt og derfor naturlig.

Jeg fant det mest hensiktsmessig å ha kun to intervju pr. dag, fordi denne arbeidsmåten var krevende. i forbindelse med observasjon av tilrettelegging av teoriprøve. Jeg opplevde en gang at kandidaten ikke møtte til avsatt tid, og prøven ble derfor ikke gjennomført men foretok likevel et intervju av sensoren.

Jeg var bevisst på å ikke bruke ledende spørsmål. Noen av sensorenes beretninger kom spontant, mens andre måtte oppfordres til å besvare noe mer utfyllende.

Sensorene fikk følgende spørsmål under intervjuet:

- 1 Kan du fortelle litt om hvordan du opplever din sensorsituasjon under gjennomføring av tilrettelagte teoriprøvene.**
- 2 Betyr denne arbeidsoppgaven noe for din egen utvikling i sensorrollen?**
- 3 Hvordan opplever du forholdet ditt til andre sensorer som gjennomfører tilrettelagte teoriprøver?**

3.4.4 Etikk

Informert samtykke mellom sensor, kandidat og meg som observatør.

Jeg har opptrådt på en etisk akseptabel måte, samtidig som jeg har tatt hensyn til sammenhengen forskningen er foretatt i, verdier og interesser til de involverte.

Kandidaten: blir informert om min rolle som observatør, og at det ikke er kandidaten som skal observeres men sensoren. Kandidaten kan akseptere eller ikke aksepterer situasjonen.

Det blir et muntlig samtykke, der alle aksepterte.

Både sensor og kandidat ble informert om at verken navn, trafikkstasjon eller hvor informasjonen er hentet fra, blir nevnt ved navn.

3.5 Validitet og reliabilitet

I kvalitativ forskning refererer begrepet validitet til dataens gyldighet i forhold til problemstillingen man ønsker å belyse. Et sentralt spørsmål ved vurderingen av dataene vil altså være om jeg faktisk har fått god nok informasjon om tema jeg vil undersøke.

Jeg analyserte det som kom frem i intervju med den enkelte sensor, og deretter satt det opp mot kunnskapen fra før om temaet. Jeg mener derfor at resultatene fra min undersøkelse er valid.

Kvalitative studier omfatter som oftest et lite utvalg av informanter, noe som også er tilfelle i min undersøkelse. Jeg har reflektert på informantens subjektive beskrivelser om gjennomføring av tilrettelagte teoriprøver. Jeg må anta at opplevelsene mine informanter beskriver også er representative for andre sensorer, og derfor er representativt utvalg i forhold til min undersøkelse. (Olav Dalland 2007)

4 RESULTATER OG DRØFTING

Jeg observerte sensorer i gjennomføringer av 4 tilrettelagte teoriprøver og 5 intervjuer. Grunnen til at det ble ett intervju mer enn observasjon, er som tidligere nevnt at en kandidat ikke møtte til teoriprøven. Dette intervjuet er ikke tatt med under drøftingen. Sensorene hadde ulik erfaring, noen hadde praktisert denne oppgaven i flere år, mens andre hadde jobbet som sensor ca ett år.

I dette kapitlet presenterer jeg et sammendrag av intervjuene, samt oppsummering av observasjonene av sensorene. Resultatene blir drøftet for å se om det var samsvar mellom intervjuene og observasjonene for gjennomføring av den tilrettelagte teoriprøven.

4.1 Intervjuobjekt A

4.1.1 Intervju

Intervjuet ble gjennomført 10.juli 2009. A har jobbet i Statens vegvesen som sensor siden 2004, og har bakgrunn som trafikklærer flere år tilbake.

A fikk alle 3 spørsmålene presentert på forhånd, slik at han fritt og naturlig kunne snakke om sin egen opplevelse under gjennomføring av tilrettelagte teoriprøver.

A gjennomfører tilrettelagte teoriprøver hver uke, og opplever at det er litt kjedelig til tider. Det kommer kandidater som egentlig burde ha tilrettelagt teoriprøve med tolk, men istedenfor må han forklare elementære ord i fagterminologien som for eksempel "vikeplikt". Dette oppleves som unødig energikrevende.

Ellers syntes A at det er en interessant arbeidsoppgave, og variasjon fra å kjøre førerprøver. Når det gjelder sitt forhold til andre sensorer som har samme arbeidsoppgave, opplever han åpenhet og diskusjon rundt tema på arbeidsplassen.

4.1.2 Observasjon

Klargjøring:

Sensor møter kandidaten ved å rope opp navn i felles lokaler for alle trafikkstasjonens kunder. Sensor og kandidat går til et eget rom der prøven skal gjennomføres.

Sensor ber om kvittering og legitimasjon, og kontrollerer om alt er gyldig.

Sensor spør kandidaten om hvorfor han har fått tilrettelagt teoriprøve, og at det kan være en fordel for sensor at han vet litt for lettere å kunne tilrettelegge prøven.

Sensor og kandidat blir enig om hvordan teoriprøven skal gjennomføres, ved at utgangspunktet er at spørsmålene blir lest først, og deretter svaralternativene. Kandidaten og

sensoren blir enige om at eventuelle vanskelige ord forklares så lenge det ikke er hjelp til svaret. Beslutning om svar må kandidaten gjøre selv. Kandidaten får beskjed om muligheten for å hoppe over de spørsmålene han er usikker på, for derved å gå tilbake senere. Sensor ber kandidaten starte prøven, og leser informasjonen som står på skjermen innledningsvis.

Under gjennomføringen:

Sensor leser spørsmål og alternativer, som avtalt. Der det er bilder ber sensoren kandidaten se på bildet før svaralternativene blir opplest. ”Tenk deg at du kjører bilen på bildet.....”.

Hvis kandidaten er usikker, ber sensoren eleven om å eliminere de alternativene han mener det ikke er. Kandidaten tenker lenge, men tar beslutning og trykker det alternativet han mener er det riktige. Sensor sier: ” da går du til neste spørsmål”. Det var ord som kandidaten ønsket å få forklart, men som sensor mente ordet var et begrep som kandidaten skulle kunne.

Underveis fikk kandidaten beskjed om at sensor kunne notere eventuelle oppgaver han var usikker på, for derved å gå tilbake senere.

Kroppsspråk og plassering:

Under klargjøringen satt sensor med kroppen mot kandidaten og hadde øyekontakt. Under gjennomføringen satt sensor på siden litt bak kandidaten, stort sett med armene i kors.

Lokaliteter:

Teorirommet hadde god ventilasjon, sensoren hadde åpnet vinduet i forkant. Rommet inneholdt pult og dataskjerm til kandidaten og egen pult og dataskjerm til sensor. Stolene var i dårlig forfatning, og kandidaten prøvde flere før han bestemte seg. Sensor hadde en komfortabel stol. Det var ingen bilder på veggene og ingen planter. Utvendige persiener var i en posisjon som gjorde at det ikke kunne se ut.

Avslutning:

Etter at kandidaten at var ferdig, spurte sensor om kandidaten ville gå igjennom hvert spørsmål eller avslutte. Kandidaten ønsker å avslutte. Sensor skriver ut resultatet, og ber kandidaten ta kontakt med kjøreskolen.

4.1.3 Samsvar mellom intervju og gjennomføring?

Det var stort sett samsvar mellom det intervjuobjekt A fortalte under intervjuet, og hvordan den tilrettelagte teoriprøven ble gjennomført. A syntes at denne arbeidsoppgaven til tider kunne være litt kjedelig. Noen ganger under prøven, pustet sensor litt tungt og kunne virke litt utålmodig hvis kandidaten brukte lang tid for å bestemme seg for svaralternativ. Kan det ha noe med at han til tider syntes det kunne være litt kjedelig?

Under klargjøringen sa sensor at kandidaten måtte si i fra hvis det var ord eller uttrykk han ønsket å få forklart nærmere. Det var ord kandidaten ville ha en nærmere forklaring på, men som sensor mente han burde kunne. A syntes han forsøkte å tilrettelegge etter beste evne, og på en rettferdig måte. Jeg tolket det slik at den tilrettelagte teoriprøven ble gjennomført etter de retningslinjer og sensorveileder som foreligger, men at sensoren burde være mer bevisst på kroppsspråk og stemmeleie.

4.2 Intervjuobjekt B

4.2.1 Intervju

Intervjuet ble gjennomført 8.september 2009. B har jobbet i Statens vegvesen siden 2003, og gjennomført tilrettelagte teoriprøver i en årrekke. B fikk presentert alle spørsmålene i forkant av intervjuet. B fortalte at hun vektla å bruke god tid på klargjøringen, spesielt det å kartlegge bakgrunnen for hvorfor kandidaten har fått innvilget tilrettelagt teoriprøve. Syntes det er viktig for å gi best mulig tilrettelegging, for å ivareta kandidaten. B gjennomfører 2 prøver i løpet av en dag, en før og en etter lunsj. B har tilgang til kandidatens logg, og går igjennom den før en prøve. B mener at antall ”ikke beståtte” prøver ikke har innvirkning på om kandidaten får mer hjelp enn andre som avlegger prøven første gang.

B opplever at arbeidsoppgaven med gjennomføring av tilrettelagte teoriprøver er viktig for sin egenutvikling i sensorrollen. B har selv hatt dysleksi, og opplever det verdifullt å kunne bidra til de som trenger det i sin arbeidssituasjon.

B syntes det kan være en utfordring i forhold til sine kolleger å diskutere hvordan den tilrettelagte teoriprøven bør gjennomføres for å få likhet. Kolleger mener de gjør som de pleier, fordi det fungerer for dem. B opplever denne situasjonen frustrerende. viktig å og fant ut at kandidaten hadde avlagt to prøver tidligere, med resultat ”ikke bestått”.

4.2.2 Observasjon

Klargjøring:

Sensor møter kandidaten ved å rope opp navn i felles lokaler for alle trafikkstasjonens kunder. Sensor og kandidat går til et eget rom der prøven skal gjennomføres.

Sensor ber om kvittering og legitimasjon, og kontrollerer om alt er gyldig. Kandidaten hadde blitt frastjålet lommebok samme dag, og hadde derfor ikke gyldig dokumentasjon. Han hadde med sin fars legitimasjon. Kandidaten blir bedt om å skaffe kopi av pass, før prøven blir gjennomført. Politistasjonen var i umiddelbar nærhet, så alt ble ordnet i løpet av kort tid.

Sensor spør kandidaten om hvorfor han har fått tilrettelagt teoriprøve, og at det kan være en fordel for sensor at han vet litt for lettere å kunne tilrettelegge prøven.

Sensor og kandidat blir enig om hvordan teoriprøven skal gjennomføres, ved at utgangspunktet er at spørsmålene blir lest først, og deretter svaralternativene. Kandidaten og sensoren blir enige om at eventuelle vanskelige ord forklares så lenge det ikke er hjelp til svaret. Beslutning om svar må kandidaten gjøre selv. Kandidaten får beskjed om muligheten for å hoppe over de spørsmålene han er usikker på, for derved å gå tilbake senere og eventuelt endre svaret. Sensor sier ”det er ofte det første du tenker på som er det du vil svare, og ta de oppgavene du er helt sikker på først. Hopp over det du er usikker på”. Sensor sier det er anledning til å ta pauser, hvis han har behov for det med tanke på konsentrasjonen. Prøvens varighet blir nevnt, men at tiden kan forlenges hvis det blir behov. Han må ikke la tidsrammen bli en stressfaktor. Antall feil for å bestå er 7, og det er kun ett riktig svar.

Sensor går igjennom demonstrasjonen for å løse oppgavene.

Sensor spør kandidaten om det er noe han lurer på før de starter. Prøven starter. Klargjøringen varte i 15 minutter.

Under gjennomføring:

Sensor leser spørsmål og alternativer, som avtalt. Der det er bilder ber sensoren kandidaten se på bildet før svaralternativene blir opplest. ”Tenk deg at du kjører bilen på bildet.....”.

Hvis kandidaten er usikker, ber sensoren eleven om å eliminere de alternativene han mener det ikke er. ”Hvilket alternativ passer best, da?” Noen ganger trenger kandidaten hjelp til å sortere hvilket alternativ han utelukker.. Da står du mellom valget, den eller den. Eller skal vi hoppe over spørsmålet. Da går vi videre til neste. Det var mange oppgaver som kandidaten hoppet over etter spørsmål fra sensor, mens på andre spørsmål fikk kandidaten tid til å resonere. Ber kandidaten klikke på svaret selv. Sensor ber kandidaten være bevisst på hva spørsmålet dreier seg om, og ha fokus på det.

Under opplesing av spørsmål og svaralternativene, la sensor trykk på ord som **kan, skal, bør må, foran, etter, våt asfalt** osv.

Sensor gjennomfører den tilrettelagte teoriprøven som en dialog med kandidaten.

Da kandidaten tok beslutning om valg av svaralternativ, bekreftet sensor ved å si ”greit”, ” da velger du den du syntes er mest riktig” eller et lite ”nikk”.

Kroppsspråk og plassering:

Under klargjøringen satt sensor med kroppen mot kandidaten og hadde øyekontakt. Under gjennomføringen satt sensor på siden litt bak kandidaten, stort sett med armene i kors.

Kandidaten sitter vendt mot sensor, og ikke direkte mot dataskjermen. Sensor leser spørsmål og svar tydelig og med behagelig stemmeleie.

Lokaliteter:

Lokalet inneholdt en stor hjørnepult med en dataskjerm, ellers stod stoler stablet oppå hverandre i et hjørne. Gardinene var trukket for vinduene, rommet var kaldt, uten planter og bilder på veggen. Sensor og kandidaten hadde like stoler.

Avslutning:

Etter at kandidaten hadde besvart alle spørsmålene, spurte sensoren om kandidaten ville gå igjennom svarene eller avslutte. Kandidaten bestemmer seg for en gjennomgang. Alle oppgavene blir gjennomgått på nytt, ved å lese spørsmål og alle alternative svar. Sensor var stille mens kandidaten tenker om han eventuelt endrer svar. Kandidaten avslutter prøven. Sensor sier: ”Beklager at det ble litt for mange feil, 9 feil. Det var noen som du var usikre på, og det var ofte skilt. Tenk på det til neste gang. Du må lese grundig på skilt” Utskrift av prøven var i et annet rom enn der prøven ble gjennomført. Kandidaten får beskjed om karenstiden på to uker, før han kan avlegge ny prøve.

4.2.3 Samsvar mellom intervju og observasjon?

Ut i fra intervjuobjekt B fortalte under intervjuet og selve gjennomføringen syntes jeg det samsvarte godt. Klargjøringen ble grundig gjennomgått, og B forsikret seg om at kandidaten hadde forstått hva den tilrettelagte teori gikk ut på. Hun var opptatt av å ivareta og tilrettelegge teoriprøven etter kandidatens behov. B hadde på forhånd satt seg inn i kandidatens behov via dokumentasjon, og mente at det er en grunn til at det er en tilrettelagt prøve. I tillegg hadde sensor en samtale i forkant av teoriprøven for å få innsikt av kandidatens tidligere opplevelse av å avlegge teoriprøve.

Jeg fikk inntrykk av at B bidrar til en behagelig atmosfære og legger opp til en god dialog med kandidaten. Etter det jeg kunne observere var B veldig engasjert i sensorrollen, og syntes denne arbeidsoppgaven var givende.

Gjennomføringen av den tilrettelagte teoriprøven var helt i tråd med retningslinjer og sensorveilederen, og derfor etter intensjonen.

4.3 Intervjuobjekt C

4.3.1 Intervju

Intervjuet ble gjennomført 18. september 2009. C har jobbet i Statens vegvesen på merkantil i skranken 2007, men begynte som sensor siden 2008. Hun har trafikkklærerutdanning, men har

ikke praktisert som trafikklærer. C fikk presentert alle spørsmålene i forkant av intervjuet, men ønsket de repetert underveis. Min tanke var at C fritt kunne snakke rundt spørsmålene. C opplever klargjøringen som stressende, fordi hun selv er litt usikker på gjennomføringen. C har observert gjennomføring av tilrettelagt teoriprøve av andre kolleger to ganger, som hun opplevde som noe ulikt. Dette er derfor en arbeidssituasjon som oppleves som frustrerende. Hun syntes det kan være ubehagelig å få kandidaten så nært, og at de forteller om sine begrensninger. Videre finner C det vanskelig å skille mellom om kandidaten ”fisker” eller ikke har kunnskap om stoffet. Antall ” ikke bestått” prøver har ingen innvirkning på C sin gjennomføring. Kandidaten skal ha kunnskaper som er nødvendig for å kunne bestå den tilrettelagte teoriprøven.

Kandidater som er svake i norsk, kan være ekstra krevende. Det kan være mange ord må forklares og omformuleres slik at de egentlig burde hatt tolk.

Spørsmålet om egen utvikling i denne arbeidssituasjonen, ønsker C at hun får enda klarere retningslinjer å følge slik at hun blir tryggere.

Forholdet til andre sensorer som gjennomfører tilrettelagte er bra. Hun opplever at de andre sensorenes klargjøring stort sett er lik, men selve gjennomføringen varierer.

4.3.2 Observasjon

Klargjøring:

Sensor møter kandidaten ved å rope opp navn i felles lokaler for alle trafikkstasjonens kunder, og ønsker velkommen. Sensor og kandidat går til eget rom der prøven skal gjennomføres. Sensor ber om kvittering og legitimasjon, og kontrollerer om alt er gyldig og ber om at mobiltelefonen er avslått. Sensor sitter med ryggen mot kandidaten, og begynner med klargjøring. Hun starter sin datamaskin, samtidig som hun forklarer at hun ikke kan hjelpe, men forklare enkelte ord. Videre forklarer hun at det er noen ord og uttrykk som kandidaten **må** kunne. Sensor spør videre om han vil at sensor skal lese informasjonen på skjermen, eller om kandidaten skal lese den selv. Sensor står og forklarer hva informasjonen inneholder, men setter seg etter hvert.

Under gjennomføring:

Sensor spør om kandidaten vil se på demonstrasjon for hvordan spørsmålene skal besvares. Kandidaten hadde avlagt flere prøver tidligere, så han syntes ikke det var nødvendig. Sensor og kandidat ble enige om at sensor leser spørsmål og svaralternativer, og presiserer at det kun er ett riktig svar. Kandidaten får beskjed om at han må si ifra om det er noe som er

vanskelig eller ikke forstår. Det skulle vise seg at kandidaten var svak i norsk. Sensor måtte forklare ord som ”lufttrykk, rettslig, blokkeringsfrie bremses.” Sensor forsøkte etter beste evne å eksemplifisere ved å relatere ord og uttrykk til kjøretimer og andre situasjoner i hverdagen i håp om at kandidaten skal forstå ordene. Hun bruker ark for å dekke til enkelte elementer på oppgaver med bilde for å tydeliggjøre og sortere. Kandidaten har fortsatt problemer med å svare. Gjennomføringen fortsetter ved at sensor leser spørsmål og svaralternativer uten ytterligere samtale. Kandidaten har lange tenkepauser uten at sensor bryter inn. Etter hvert er det lite eller ingen dialog mellom sensor og kandidat.

Kroppsspråk og plassering:

Som nevnt i klargjøringen, har sensoren ryggen mot kandidaten til å begynne med. Under gjennomføringen av prøven, sitter sensor på siden og litt bak kandidaten. Av og til sitter sensor litt foroverbøyd, for lettere å peke på skjermen. Sensor leser spørsmål og svar tydelig.

Lokaliteter:

Rommet var upersonlig med en dataskjerm til sensor og en til kandidaten, ingen planter eller bilder på veggen. Utvendige persienner var i en posisjon som gjorde at man ikke kunne se ut. Hovedinngangen var rett utenfor vinduet.

Avslutning:

Etter at kandidaten hadde besvart alle spørsmålene, spurte sensoren om kandidaten ville gå igjennom svarene eller avslutte. Kandidaten ønsket ikke gjennomgang av prøven, som derfor avsluttes. Resultatet blir utdelt sammen med oversikt over de ulike tema, og kandidaten får beskjed om å lære seg mer om skilt og vegoppmerking til neste prøve skal avlegges.

4.3.3 Samsvar mellom intervju og observasjon?

Under intervjuet fortalte C at gjennomføring av tilrettelagt teoriprøve kunne være stressende, fordi hun var litt usikker. Det sensor fortalte om sin opplevelse under intervjuet om denne arbeidsoppgaven, og hvordan den ble gjennomført samsvarer slik jeg tolker det. Sensor ble noe usikker underveis hvordan situasjonen skulle løses med en kandidat som var svak i norsk.

4.4 Intervjuobjekt D

4.4.1 Intervju

Intervju ble gjennomført 15. september 2009. D har jobbet i Statens vegvesen siden 2008, og har mange års erfaring som trafikklærer. Hun syntes det er en spennende og artig situasjon å møte kandidatene på.

D anser det som viktig å ha en samtale på forhånd for å ufarliggjøre hvordan teoriprøven skal gjennomføres, og at sensor er blid og imøtekommende.

D opplever ofte at kandidatene kan sitte med mye kunnskap, som de ikke får gitt uttrykk for på en ordinær teoriprøve.

D syntes å kjenne igjen ulike mennesketyper fra sin erfaring som trafikklærer. Enkelte kandidater **må** ha en tilrettelagt prøve, og presiserer at alle er ikke A-4 mennesker. Hun syntes det er viktig å eliminere og sortere svaralternativene, for at kandidaten skal kunne resonere seg frem til sitt svar. D syntes det er viktig å la kandidaten snakke om det han ser på bildet og hvilke opplysninger det gir, og ut i fra den informasjonen finne svaret.

Alle D sine kolleger gjennomfører tilrettelagte teoriprøver. D hadde to påhør og observasjoner av kolleger som gjennomførte denne prøveformen, før hun selv var i ilden. D og hennes kolleger er åpne for hverandre, og diskuterer gjerne egne erfaringer.

4.4.2 Observasjon

Klargjøring:

Sensor møter kandidaten ved å rope opp navn i felles lokaler for alle trafikkstasjonens kunder, og ønsker velkommen. Sensor og kandidat går til eget rom der prøven skal gjennomføres. Sensor ber om kvittering og legitimasjon, og kontrollerer om alt er gyldig. Dokumenter på bakgrunnen for at kandidaten skal få tilrettelagt prøve, ligger klart i skranken til sensoren.

Kandidaten og sensor hadde en kort samtale i forkant, før prøven startet. Sensor forklarer at hun leser spørsmålene og svaralternativene fortløpende. Er det noe kandidaten **ikke** forstår, må han si i fra. Kandidaten får beskjed om muligheten for å hoppe over de spørsmålene han er usikker på, for derved å gå tilbake senere og eventuelt endre svaret. Kandidaten og sensoren blir enige om at eventuelle vanskelige ord forklares så lenge det ikke er hjelp til svaret.” Bare si i fra hvis jeg skal lese oppgaven på en annen måte”. Beslutning om svaralternativ må kandidaten gjøre selv.

Under gjennomføringen:

Sensor leser spørsmål og svaralternativer som avtalt. Etter at spørsmålene er lest, forsikrer sensor seg om at oppgaven er forstått. Dette gjelder samtlige spørsmål. Sensor har egen dataskjerm som hun klikker på svarene etter hvert som hun leser de.

Hvis kandidaten er usikker, ber sensoren eleven om å eliminere de alternativene han mener det ikke er. ”Hvilket alternativ passer best, da?” Noen ganger trenger kandidaten hjelp til å sortere hvilket alternativ han utelukker. Sensor oppfordrer kandidaten til å tenke seg at han

kjører bilen i den aktuelle oppgaven, for lettere sette seg inn i situasjonen. Under ufullstendige spørsmål, forbereder hun kandidaten på at det er en setning som skal fullføres. Sensor vektlegger enkelte ord og uttrykk for å forsterke og presisere hva det er spørsmål om som **vegoppmerking, alltid, aldri, hva, høyre, mørkt etc.** Kandidaten forsøker å "fiske" litt underveis, men sensor sier han ikke får hjelp. Videre presiserer sensor at det kan være lurt å sortere og "rydde bort" alternativer som er uaktuelle for han. Etter at kandidaten har bestemt seg for svaralternativ, repeterer sensor spørsmål og svar. Sensor og kandidat hadde en god dialog under hele gjennomføringen. Navnet til kandidaten ble ofte brukt etter et spørsmål som krevde betenkningstid. Sensor og kandidat hadde en god dialog under hele gjennomføringen av den tilrettelagte teoriprøven.

Kroppsspråk og plassering:

Under klargjøringen sitter sensor foroverbøyd og vendt mot kandidaten med god øyekontakt. Kandidat og sensor sitter på hver sin side av et gruppebord, med hver sin dataskjerm vendt mot seg. Under gjennomføringen satt sensor for det meste tilbaketrukket med armene på siden eller i fanget. Sensor leser spørsmål og svar på en tydelig måte med behagelig stemmeleie.

Lokaliteter:

Rommet som vanligvis ble brukt til denne prøveformen, var opptatt. Et grupperom var tilgjengelig og derfor benyttet. Det var høyt under taket, ingen gardiner og persiennene var nede slik at man ikke kunne se ut. Sensor og kandidat hadde like stoler og dataskjermer.

Avslutning:

Etter at kandidaten hadde besvart alle spørsmålene, spurte sensoren om kandidaten ville gå igjennom oppgavene og se om det var noe som "skurra", eller avslutte. Sensor fortalte at bare halve tida var brukt, så han hadde god tid. Kandidaten ønsket å avslutte uten gjennomgang. Skjema om resultatet blir skrevet ut i en annen etasje. Resultatet viser mangel på enkelte områder, og sensor forklarer hva kandidaten må sette bedre inn i ut i fra tema. Resultatet blir stemplet og underskrevet av sensor.

4.4.3 Samsvar mellom intervju og observasjon?

Ut i fra intervjuobjekt D fortalte under intervjuet og selve gjennomføringen syntes jeg det samsvarte godt. Klargjøringen ble grundig gjennomgått, og D forsikret seg om at kandidaten hadde forstått hva den tilrettelagte teori gikk ut på. Hun var opptatt av å ivareta og tilrettelegge teoriprøven etter kandidatens behov. D hadde på forhånd satt seg inn i kandidatens behov via dokumentasjon, og mente at det er en grunn til at det er en tilrettelagt

prøve. I tillegg hadde sensor en samtale i forkant av teoriprøven for å få innsikt av kandidatens tidligere opplevelse av å avlegge teoriprøve.

Jeg fikk inntrykk av at D bidrar til en behagelig atmosfære og legger opp til en god dialog med kandidaten. Etter det jeg kunne observere var D veldig engasjert i sensorrollen, og syntes denne arbeidsoppgaven var givende.

Gjennomføringen av den tilrettelagte teoriprøven var helt i tråd med retningslinjer og sensorveilederen, og derfor etter intensjonen.

5 DRØFTING

I forrige kapittel drøftet jeg om det var samsvar mellom sensorenes intervju og observasjon for gjennomføring av tilrettelagt teoriprøve. I dette kapitlet drøfter jeg om det er likheter eller ulikheter mellom sensorene som har denne arbeidsoppgaven.

Under drøftingen har jeg også sett på hva jeg har lært av prosjektet mitt, og hvordan denne kunnskapen henger sammen med tidligere erfaringer og kunnskap på området. Videre sammenlikner jeg resultater og funn fra feltoppgaven med funn i kandidatoppgaven.

Det er umulig å registrere alt, derfor foretok jeg valg som var viktig for min innhenting av data i forhold til problemformuleringen. Etter hvert som forskningsprosjektet utviklet seg og det dukket opp emner som kunne identifiseres, ble også notatene mer fokuserte.

I den grad det var mulig, har jeg gjengitt tilnærmet ordrett med relativt konkrete beskrivelser av verbal og ikke-verbal atferd. Dette begrenser behovet for å gjøre antagelser, og gjør det enklere å konstruere og rekonstruere analysen.

Det å ta notater i et intervju, kan også virke forstyrrende. Intervjuobjektet kan begynne å lure på hva som blir skrevet ned, men jeg forsøkte å være mest mulig anonym.

Jeg er overbevist om at observasjon er det som gir best svar på problemstillingen min, selv om intervjuet forsterket helhetsinntrykket på det jeg hadde som mål å undersøke.

5.1 Registrering og bearbeiding av data

Opplever å bearbeide informasjon og data gjennom observasjon og intervju, (kvalitativ metode) som mer omstendelig oppgave enn på feltoppgaven, der jeg brukte spørreskjema (kvantitativ metode). Jeg måtte notere fortløpende det viktigste som ble observert, eller det som ble sagt under de uformelle intervjuene. Observasjonsnotatet var et nyttig verktøy for å få mest mulig konkrete feltnotater, og lettere for meg systematisere og analysere data i etterkant. Under bearbeidingen av data, oppdaget jeg at 3 av 4 sensorer var kvinner. Er det tilfeldig, eller har det med at denne arbeidsoppgaven kan ha noe med empati for kandidater som trenger ekstra omsorg?

5.2 Analyse og tolking av data

”Kvalitativ dataanalyse vil gjerne være mer personlig ved at det oftest er den som samler inn data som også analyserer dem (Repstad 1987, 2002).

”Det gir de beste mulighetene for en helhetsbeskrivelse av det observerte. Slike analyser betinger et betydelig element av kreativitet. Derfor vil ulike forskere som benytter samme ustrukturerte dataene, kunne ende opp med ulike analyser. Under tolking av observasjonene kan de være slik at man tolker forskjellig på bakgrunn av holdninger, kunnskaper, interesser, sosial bakgrunn og erfaringer”
(Boulton og Hammersley 1996).

Det var omfattende å tidkrevende og omstenderlig prosess å analysere data med de metodene jeg har valgt.

Under intervjuet kunne jeg fornemme at sensoren trengte tid for å besvare åpent spørsmål, selv om alle spørsmålene ble presentert i begynnelsen av intervjuet.

Under observasjonen ble informasjonsmateriale og data lettere å analysere og tolke, fordi jeg hadde var delvis systematisert det i observasjonsnotatet.

Jeg måtte sortere ut og utelate data som ikke var relevant for problemstillingen min. Det var viktig for meg om jeg fant hovedtrekk, variabler, likheter og ulikheter under intervjuene og observasjonene.

5.2.1 Hovedtrekk likheter

Det som er gjennomgående for alle observasjonene jeg har foretatt er:

- Klargjøringen var klar og tydelig, og inneholdt de samme hovedpunktene
- Kartlegging av kandidatens behov
- Omformulering av ord og uttrykk
- Tilrettela etter kandidatens ønsker og forutsetninger
- Forsikret seg om at kandidaten hadde forstått oppgaven
- Kandidaten fikk muligheten til å gå igjennom prøven etter at hele var besvart
- Kandidaten krysser av svaret selv
- Gjennomføringen av den tilrettelagte teoriprøven var i tråd med retningslinjene og intensjonen for denne prøveformen
- Kandidaten fikk utskrift av resultatet med oversikt over de ulike temaene
- Sensor snakket tydelig og med behagelig stemmeleie

- Lokaltetene var uten planter og bilder på veggene

5.2.2 Hovedtrekk ulikheter

Det var få ulikheter mellom sensorene. Variabler som kan trekkes frem er at noen sensorer valgte å holde i gang en dialog under hele prøven, mens andre hadde lange pauser der det ikke ble sagt noe. Enkelte sensorer var raskere enn andre til å få eleven til å ta beslutning om svar, eller hoppe over spørsmålet for å komme tilbake til det senere.

Kroppsspråket varierte fra å sitte med armene i kors, til å sitte med armene åpent. Jeg har gjort meg tanker om sensorens kroppsspråk har innvirkning på kandidatens prestasjoner.

Det var en av sensorene som følte seg usikker i sensorrollen under gjennomføring av tilrettelagt teoriprøve, og ønsket mer kurs for denne arbeidsoppgaven.

5.2.3 Egenerfaring

Likhetene som er nevnt samsvarer med mine egne erfaringer på hvordan jeg gjennomfører en tilrettelagt teoriprøve. Anser det som viktig å kartlegge bakgrunnen for at kandidaten har fått innvilget denne prøveformen, for dermed å tilrettelegge best mulig. En samtale med kandidaten i forkant, kan være enda viktigere. Selv om det står at grunnen er ”dysleksi” som begrunnelse, kan det være helt andre årsaker til behov for en tilrettelagt teoriprøve. Jeg har opplevd at kandidater har gjennomført og bestått en tilrettelagt teoriprøve på 30 minutter. Årsaken kan være at det er vanskelig å konsentrere seg med mange mennesker i rommet, men med ro løser de oppgavene uten problemer.

Min erfaring er at det kan være mange årsaker til at en kandidat trenger tilrettelagt teoriprøve, det kan være personer med lavt selvbilde, ADHD, konsentrasjonsvansker etc. Derfor MÅ prøven tilrettelegges ut i fra kandidatens behov.

5.2.4 Sammenlikne funn fra feltoppgave med funn i kandidatoppgave

Funn fra feltoppgaven tydet på at de spurte sensorene i hovedtrekk gjennomførte den tilrettelagte teoriprøven ganske likt. Det fantes likevel ulikheter som gikk på selve gjennomføringen. Ulikheten var at mange sensorer tilrettelegger ved å lese spørsmål og svar ordrett, og andre tilrettelegger ut i fra kandidatens behov. Det var store geografiske forskjeller, spesielt mellom trafikkstasjonen i øst og vest. Data ble innhentet via spørreskjema, kvantitativ metode.

Funn fra kandidatoppgaven tyder på at dette ikke er i samsvar med resultatene fra feltoppgaven. De sensorene som ble intervjuet og observert gjennomførte den tilrettelagte

teoriprøven i hovedtrekk svært likt. Det var kun små ulikheter som graden av dialog underveis, noe ulikt kroppsspråk. Jeg fornemmer en endring av hvordan denne prøveformen blir gjennomført. Jeg tolker det slik at det har blitt mer bevissthet rundt denne arbeidsoppgaven, og at sensorer har satt seg inn i retningslinjer og sensorveilederen. Antall sensorer som ble spurt under feltoppgaven, var mange flere enn de som ble observert og intervjuet i kandidatoppgaven. Det kan være at resultatet hadde blitt annerledes, hvis antall sensorer i kandidatoppgaven hadde vært flere.

6 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

Sensor har en varierte arbeidsoppgaver som innebærer å fatte enkeltvedtak basert på kriterier og skjønn. Under den tilrettelagte prøven har sensor retningslinjer og sensorveileder som verktøy. Det kan se ut som om sensorveilederen kan bidra til større trygghet for sensoren. De fleste informantene opplevde det som en krevende men givende arbeidsoppgave.

Mine funn viser at sensorene er kreative og tilrettelegger etter beste evne, og viser empati og forståelse. Sensorene hadde satt seg inn i kandidatens behov for tilrettelegging.

Det er imidlertid en tanke om alle sensorer egner seg til å ha en slik arbeidsoppgave. Sensor bør være motivert, og inneha kunnskaper om tema lese- og skrivevansker. For å opprettholde kompetansen for å gjennomføre tilrettelagte teoriprøver, bør sensor ha kontinuitet og oppdateres på eventuelle kurs og arrangementer om tema.

Det var store geografiske avstander mellom trafikkstasjoner og sensorer som er mine informanter. Resultatet var likevel sammenfallende, og hadde derfor ingen betydning. Resultatene var ikke helt i samsvar med mine antagelser. Jeg opplever mine funn som steg i positiv retning og i samsvar med intensjonen om en tilrettelagt teoriprøve. Det er ubesvarte spørsmål som kan være interessant å følge opp både for meg selv og andre studenter.

6.1 Refleksjon

Jeg har gjort meg refleksjoner om prosjektet mitt når jeg ser tilbake på det fra starten. Den kunnskapen jeg har fått gjennom arbeidet med denne oppgaven har vært krevende og lærerik. Det som var hensikten å granske, har jeg fått tilfredsstillende resultater på..

Jeg har belyst ulike sider ved problemstillingen, og drøftet underveis. Det har kommet frem nye sider som kan ha innvirkning på gjennomføringen av den tilrettelagte teoriprøven. Det hadde blitt for omfattende å ta med de elementene i denne oppgaven, men det hadde vært interessant å granske. Det jeg sikter til er å intervju **kandidatens** opplevelse av gjennomføring av den tilrettelagte teoriprøven, om kroppsspråk, stemmeleie, rommets beskaffenhet sensors kjønn kan ha betydning for gjennomføringen. Kan disse momentene ha betydning for problemstillingen?

7 LITTERATURLISTE

- Akermann, Trine (2007) ” *Dyslektikere - hva profitterer de på ved oppgaveløsning?*”
Norlandia hotell 07.06.2007
- Dalland, Olav (2000) *Metode og oppgaveskriving for studenter*, Gyldendal akademisk
Halvorsen, Knut *Å forske i samfunnet, en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*, Cappelen, akademisk forlag
- Hammersley, Martyn og
Paul Atkinson (2004) *Feltmetodikk. Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning*,
Gyldendal Norsk forlag AS 1.utgave
- Suzen, Elizabeth (2007) ” *Fagsamling for sensorer som gjennomfører tilrettelagte teoriprøver*
Norlandia hotell 06.06.2007
- Vegdirektoratet(2006) *Vegtrafikklovgivningen, Forskrift om trafikkopplæring og førerprøve§29-5 Teoretisk prøve*

Nettsteder:

<http://www.wikipedia.no>

8 VEDLEGG

Vedlegg 1 – NA-Rundskriv 2006/07, se eget pdf-vedlegg

Vedlegg 2 – Sensorveileder, se eget pdf-vedlegg

OBSERVASJONSNOTAT

A						
	Trafikkstasjon	Tid	Observasjonssted	Beskrivelse	Atferd	Tolking

LOGG

06.02.09	Lillestrøm trafikkstasjon med min leder	Tenke ut problemformulering	09.00	10.00
09.02.09	Campus	Jobber med problemformulering	15.00	17.00
10.02.09	Campus	Spisse problemformulering ut fra feltoppgaven. Utarbeide spørsmål til intervju	15.00	16.30
10.02.09	Quality hotell, Stjørdal	Eliminere og strukturere spørsmål	19.00	21.00
11.02.09	Quality hotell, Stjørdal	Problemformulering	19.00	20.30
20.04.09	Campus	Kontaktet intervjuobjekter pr. tlf.	17.00	17.30
20.04.09	Quality hotell, Stjørdal	Tilleggsspørsmål om flerkulturelle kandidater	15.00	
21.04.09	Campus	Spørsmålsformulering, oppbygging av oppgaven. Satte opp milpælsplan	15.00	16.00
22.04.09	Campus	Besluttet å være alene om oppgaven, endret problemformuleringen og fikk den godkjent. Snakket med Loeng, Lødemel og Isachsen, veiledning. Lånte aktuell litteratur på biblioteket.	12.00	15.30
07.05.09	Rikshospitalet	Leste om pedagogisk observasjon, og metoder i forskning	11.00	13.00
08.05.09	Rikshospitalet	Strukturer metoder, Observasjon som metode	12.00	14.30
10.07.09	Lillestrøm trafikkstasjon	Intervju og observasjon av objekt A	12.30	15.00
12.07.09	Ramstad	Renskriving av data, laget observasjonsskjema	19.00	22.30
07.09.09	Ramstad	Forberedelse til intervju og observasjon, Hamar	21.00	21.30

0.8.09.09	Hamar trafikkstasjon	Samtale med leder, interessant. Mottar oppdatert sensorveileder. Intervju og observasjon objekt B	09.00	12.30
0.9.09.09	Trysil	Endre metode for innhenting av data	11.00	20.30
10.09.09	Trysil	Renskrev og drøftet	0.9.30	18.15
11.09.09	Trysil	Kontaktet trafikkstasjon i Stjørdal og Trondheim. SMS til Odd og Hilde		
14.09.09	Quality hotell, Stjørdal	Metode, drøfting, logg	19.30	01.15
15.09.09	Campus	Samtale med veileder, drøfter oppgaven, sensorveileder som vedlegg. Nonverbal kommunikasjon tas med. Logg Avtale med Trondheim trafikkstasjon	12.30	13.00
16.09.09	Amore restaurant	Konklusjon, førforståelse stemmer ikke med mine funn	18.30	
16.09.09	Trondheim trafikkstasjon	Intervju og observasjon av objekt C ble gjennomført Hadde avtale om å møte veileder på Trondheim trafikkstasjon, men neste kandidat møtte ikke. Jeg intervjuet sensor. Reiste tidligere tilbake.	09.30	14.00
17.09.09	Campus	Hadde avtale med Geir Bugge, men transport ble for omfattende. Kommunisererte via mail istedenfor.		
18.09.09	Lillestrøm trafikkstasjon	Intervju og observasjon av objekt B	10.00	11.30
19.09.09	Ramstad	Bearbeiding av data	13.30	15.00
05.10.09	Ramstad	Bearbeiding av data, Drøfting	10.15 19.30	14.30 23.30
06.10.09	Ramstad	Drøfting	11.30	20.30 01.15
07.10.09	Lillestrøm trafikkstasjon	Litteraturliste	14.30	19.00
08.10.09	Lillestrøm trafikkstasjon	Justering, klipp og lim Skanning av vedlegg	14.30	19.00
09.10.09	Ramstad	Språkvask, redigering	17.30	01.00

11.10.09	Ramstad	Redigering	09.30	19.30
12.10.09	Ramstad Lillestrøm trafikkstasjon	Redigering, justering	19.30-	23.30
13.10.09	Ramstad	Redigering	16.00	22.30
14.10.09	Ramstad	Sendte oppg. Til veileder	20.00	
15.10.09	Ramstad	Fikk svar fra veileder, justering, organisering for innlevering	12.00	
16.10.09	Lillestrøm trafikkstasjon	Kopiering og innlevering		